

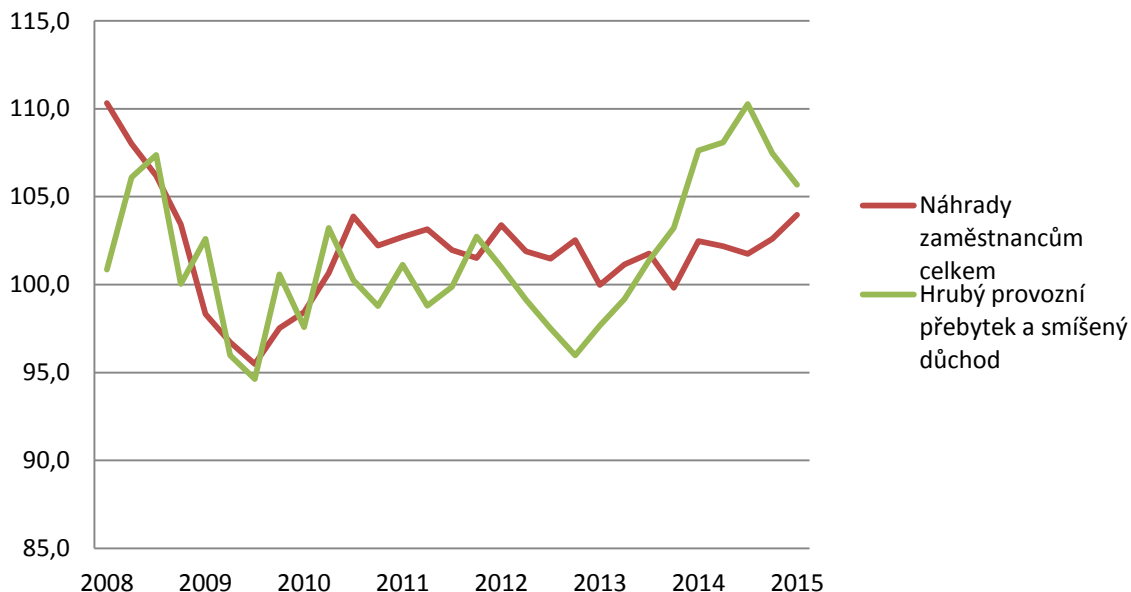
Vývoj zisků firem

Odpovědi analytika SP ČR pro HN (plná, doplněná verze pro stránky SP ČR)
28.7.2015

Dotazy: Radek Bednařík, HN

Odpovědi: Bohuslav Čížek, SP ČR

Graf: Vývoj náhrad zaměstnanců, a hrubého provozního přebytku (% , meziroční indexy, čtvrtletní data)

Zdroj: Vlastní graf, data ČSU – národní účty (Hrubý domácí produkt důchodovou metodou (sezonně neočištěno), čtvrtletní účty – data za čtvrtletí, staženo 28.7.2015), 1. čtvrtletí 2008 – 1. čtvrtletí 2015, včetně, ČR

1) Technická otázka: Je možné Hrubý provozní přebytek jednoduše - pro potřeby čtenáře - interpretovat jako zisky firem, případně provozní zisky firem?

O.: Ano, velmi zjednodušeně se na to lze cca dívat jako na hrubý provozní zisk firem (hrubý znamená „před odpisy“). Upozorňuji ale, že obě veličiny jsou makroekonomické a tato metoda pohledu na „HDP“ („důchodová metoda“) je spíše doplňková. (Pozn.: Makroekonomické v mnoha ohledech – jsou za celou ekonomiku, vycházejí z „velkého čísla“ bez vazby na další veličiny [jako je počet firem či zaměstnaných, které ovlivňuje celkové číslo a limituje interpretaci apod.])

2) Od 3. kvartálu 2013 se meziroční růst zisků firem dostal opět do kladných hodnot a zrychlil až do 3Q2014. Jaké hlavní faktory podle Vás za tím stály?

3) Jak si vysvětlujete pokles růstu zisků od 4Q2014?

O.: Odpovím na výše uvedené odpovědi na jednu, protože spolu úzce souvisí. U hodnocení zisků v rámci čtvrtletí bych byl opatrnější, neboť tam mohou být výkyvy v rámci roku – není to nic neobvyklého (jedná se o data, která nejsou navíc sezonně očištěná), takže bych závěr, že došlo v prvním čtvrtletí k poklesu zisků oproti 4 Q, z těchto makroekonomických čísel rozhodně nedělal a tedy ani nespekuloval o možných příčinách (I ve firemní oblasti se toto někdy obtížněji zjišťuje z finančních výkazů, ne vždy jsou veřejně dostupná čtvrtletní čísla

z finančních výkazů a navíc v rámci roku se mohou v některých firmách objevit nějaké transakce a nerovnosti.)

Lze určitě potvrdit to, že se hospodářské výsledky - zisky celkově zlepšují. Bohužel ale předchozích několik let příliš optimistických nebylo a v řadě společností zisky i klesaly. Pozitivní nárůst vidím v roce 2014, to je rok z pohledu zisků v kontextu posledních několika let pozitivní. Nalezneme firmy, které dosahují velmi pozitivních, nadprůměrných výsledků. V průmyslu několik takových firem, které překonaly jak v tržbách, tak ziscích úroveň z roku 2008, bezpochyby je. Faktorů, které tomu pomáhají lze nalézt několik, například pro některé exportéry lepší výsledky mimo jiné i díky slabší koruně a pozitivnímu vývoji zakázek, nabídka jedinečného produktu a dobře nastavená obchodní strategie, účinnost restrukturalizačních opatření z minulých let atd. Domácí i zahraniční poptávka se stabilizovala a rostla a obnovilo se mírně pozitivní ekonomické prostředí. Stále ale trvá diferenciací a u některých firem z postiženějších oborů bylo úspěchem i to, že se dostali do kladného celkového zisku, i když třeba ve velmi nízkých hodnotách. Na trzích zůstává vysoká úroveň konkurence, prostor pro zvyšování cen úměrně nárůstu cen vstupů je na řadě trhů omezený. Jedna věc je navíc celkové makroekonomické číslo a druhá je relativní ukazatel, který je třeba hodnotit – tedy míra ziskovosti, návratnosti investovaných prostředků.

4) Jak hodnotí členové Svazu, respektive Svaz samotný růst zisku podniků a mezd?

O.: Celkový růst zakázek, tržeb a zisků v průmyslu nelze hodnotit jinak než pozitivně.

Vycházíme sice z nějaké základny a posledních několik let nebylo snadných, ale ukazuje se, že průmysl dokázal svou roli udržet a podniky byly a jsou schopné řadě problémů čelit. Je nutné si také uvědomit, že zakázky ani zisky nejsou samozřejmostí.

Srovnání čistě dvou hodnot vývoje makroekonomických veličin zisků a mezd nelze ve všech případech použít pro interpretaci situace v konkrétní firmě. Co je důležité z pohledu podniků, je právě vždy individuální situace. Ne všechny firmy mají možnosti zvyšovat mzdy v hodnotách, které jsou často mediálně zmiňovány. Dle našich posledních šetření (šetření SP ČR a ČNB za druhé čtvrtletí 2015) například firmy („nefinanční podniky“) „v průměru“ očekávají nárůst mezd v letošním roce cca 1,9 %, ale toto číslo je trochu jiné než makroekonomické. Pro příští rok se očekávání nárůstu mezd dle zmíněného šetření pohybují kolem 1,5 %. Růst mezd ve firmě odráží několik faktorů, kromě krátkodobé ziskovosti je nutné zvažovat i očekávání a vývoj a flexibilita mezd je omezená. Pro firmu je důležitý středně/dlouhodobý pohled a udržení konkurenceschopnosti. Tím určitě nechci říct, že by se firmy obávaly zvyšovat mzdy, aby byly konkurenceschopnější, ale že je třeba vázat mzdy na nějaký prvek stability ve firmě a vývoj přidané hodnoty. Navíc ziskovost nemusí být spojená jenom s pracovní silou, ale například i s investicemi a strategií společnosti. Úspěchy firem a vyšší ziskovost dosažená například zaměřením na nějaký produkt s vyšší přidanou hodnotou či vyšší produktivitou díky investicím se pak projevuje i v úrovni mezd. Dosažení určité úrovně ziskovosti, která by umožnila další investice a stabilizace společnosti je jedním z aspektů...

5) Souvisí pokles růstu zisků poslední dva kvartály se zrychlením růstu mezd? Jinými slovy - začaly firmy více provozního přebytku dávat na platy svých pracovníků?

O.: Já bych toto nespojoval, z důvodů uvedených výše. Lze jen konstatovat: ano, prostředky na platy vzrostly, což souvisí s ekonomickým vývojem, tedy lepšími výsledky firem.

Samozřejmě, lepší výsledky umožňují mzdy zvýšit.

6) Je možné alespoň částečně vysvětlit pomalejší tempo růstu mezd zaměstnanců, ve srovnání se zisky firem tím, že v krizi roku 2012 šly zisky firem propadly, kdežto platy zaměstnanců rostly, i když tempo růstu zpomalilo? A teď se situace otočila?

O.: Je třeba se na čísla podívat podrobněji. Podíváme-li se na vztah náhrad zaměstnancům versus zisky (tj. objem platů vynaložený k dosažení daného zisku), zjistíme, že poměr mezi rokem 2008 a 2014 se v podstatě skoro nezměnil. Ano, byly i roky, kdy mzdové náklady ve vztahu k dosaženým ziskům (problémům firem) byly vyšší, což je jeden, do jisté míry stabilizační, faktor, který ukazuje, že v krizových letech 2012 a 2013 i přes omezený růst nominálních mezd, k poklesu platů na makroekonomické úrovni celkově nedošlo.

7) Jaký je váš výhled na růst zisků firem a mezd zaměstnanců v tomto a příštím roce? Jaká spatřujete případná pozitivní a negativní překvapení ve svých prognózách?

O.: Otázka mezd je zmíněna v předešlých odpovědích. Co se týká zisků, tak výhled zůstává pozitivní v souladu s ekonomickým vývojem s udržení určité opatrnosti ve výhledu firem. Z pohledu nárůstu zisků na makroekonomické úrovni bychom se mohly pohybovat kolem 4 % a nelze vyloučit ani vyšší hodnoty. Pozitivní může být pokračování kladného vývoje a zakázek ze zahraničí, negativní rizika jsou spojena s vývojem cen ropy, geopolitickými riziky či případným ochlazením poptávky oproti predikcím. Procentní nárůst zisku je ale analytická veličina, se kterou se musí v některých případech pracovat opatrně. Klíčové jsou ukazatele ziskovosti, tedy je třeba vztáhnout zisky k vloženým (vynaloženým) prostředkům. Navíc, pokud má například nějaká společnost nižší úroveň zisku, tak nemusí být problém dosáhnout několikanásobného nárůstu zisku. Velmi zjednodušeně, zisk ze sta tisíc na dvě stě tisíc je nárůst o 100 % a přitom to stále může znamenat nízkou ziskovost. Klíčová je tedy i samotná základna a volatilita daného podnikání. Najdeme sice úspěšné firmy s meziročním nárůstem zisku v řádech desítek procent – to ukazují i některé zveřejněné výsledky z prvního čtvrtletí 2015, ale to určitě není případ všech firem. Celkový nárůst ale vidíme v řádech jednotek procent, jak bylo uvedeno výše. Na nárůstu se projevují zejména jak růsty tržeb, tak výsledky racionalizačních opatření na straně nákladů z posledních let – konkrétní faktor se pak liší dle odvětví a firem (kde nalezneme i obory/firmy se stabilními či mírně klesajícím tržbami). Stejně tak ani nárůst tržeb není vždy zárukou úměrného nárůstu zisků.

Tabulka: Náhrady zaměstnancům a hrubý provozní přebytek v ČR

Hrubý domácí produkt důchodovou metodou, běžné ceny

rok / čtvrtletí		Náhrady zaměstnancům celkem	Náhrady zaměstnancům celkem	Hrubý provozní přebytek a smíšený důchod	Hrubý provozní přebytek a smíšený důchod	HDP v kupních cenách
		mil. Kč	%, meziroční index	mil. Kč	%, meziroční index	mil. Kč
2008	1	390 484	110,3	459 837	100,9	926 672
	2	401 015	108,0	525 346	106,1	1 014 549
	3	397 976	106,2	544 507	107,4	1 039 324
	4	427 374	103,4	529 842	100,0	1 034 801
2009	1	383 943	98,3	471 805	102,6	929 368
	2	387 882	96,7	504 222	96,0	980 926
	3	379 975	95,5	515 317	94,6	987 262
	4	416 761	97,5	532 897	100,6	1 024 271
2010	1	377 961	98,4	460 387	97,6	914 538
	2	390 410	100,7	520 504	103,2	1 000 113
	3	394 692	103,9	516 674	100,3	1 004 700
	4	425 989	102,2	526 409	98,8	1 034 300
2011	1	388 179	102,7	465 541	101,1	933 307
	2	402 675	103,1	514 229	98,8	1 012 128
	3	402 461	102,0	516 022	99,9	1 017 894
	4	432 428	101,5	540 803	102,7	1 059 182
2012	1	401 352	103,4	470 174	101,0	954 584
	2	410 327	101,9	509 798	99,1	1 016 849
	3	408 397	101,5	503 132	97,5	1 016 439
	4	443 392	102,5	519 008	96,0	1 053 738
2013	1	401 285	100,0	459 260	97,7	941 608
	2	415 031	101,1	505 645	99,2	1 015 585
	3	415 610	101,8	510 065	101,4	1 034 183
	4	442 601	99,8	535 762	103,2	1 085 733
2014	1	411 234	102,5	494 327	107,6	983 311
	2	424 121	102,2	546 490	108,1	1 066 281
	3	422 891	101,8	562 430	110,3	1 092 149
	4	454 084	102,6	575 698	107,5	1 119 145
2015	1	427 568	104,0	522 431	105,7	1 034 574
2008		1 616 849	106,8	2 059 532	103,6	4 015 346
2009		1 568 561	97,0	2 024 241	98,3	3 921 827
2010		1 589 052	101,3	2 023 974	100,0	3 953 651
2011		1 625 743	102,3	2 036 595	100,6	4 022 511
2012		1 663 468	102,3	2 002 112	98,3	4 041 610
2013		1 674 527	100,7	2 010 732	100,4	4 077 109
2014		1 712 330	102,3	2 178 945	108,4	4 260 886

Zdroj: ČSU, Hrubý domácí produkt důchodovou metodou (sezonně neočištěno), čtvrtletní účty, staženo 28.7.2015